

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Buriana a soudců Mgr. Dagmar Bastlové a Mgr. Ivy Krejčířové v právní věci

žalobkyně: **M.D.**
bytem XXXXX
zastoupená Mgr. Zdeňkem Pokorným, advokátem
sídlem Anenská 8, 602 00, Brno

proti

žalovanému: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti**, IČO 00025429
sídlem Vyšehradská 424/16, 128 10 Praha 2
pro doručování Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2 – Nové Město

o 95 000 Kč s příslušenstvím – zadostiučinění za nemajetkovou újmu,

o odvolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 24. 3. 2021, č. j. 231 C 31/2019-43

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I.
- a) **mění** tak, že soud konstatuje, že ve věci vedené u Městského soudu v Brně pod spisovou značnou 255 C 84/2014 došlo k porušení práva žalobkyně na projednání věci v přiměřené lhůtě;
 - b) zamítnutí žaloby na zaplacení zadostiučinění ve výši 95 000 Kč s úroky z prodlení ve výši zákonné sazby od 16. 8. 2019 do zaplacení, se **potvrzuje**.

- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku ve výši 22 400 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Zdeňka Pokorného, advokáta.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 24. 3. 2021, č. j. 231 C 31/2019-43 bylo rozhodnuto o zamítnutí nároku žalobkyně, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit jí částku 95 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši jeho zákonné sazby od 16. 8. 2019 do zaplacení (výrok I.), žalobkyni byla uložena povinnost zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení ve výši 900 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku (výrok II.).
2. Proti rozsudku soudu I. stupně podala včasné a přípustné odvolání žalobkyně, navrhla, aby odvolací soud rozsudek soudu I. stupně změnil tak, že žalobě v plném rozsahu vyhoví, přízná jí plnou náhradu nákladů řízení; při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022 žalobkyně odvolací návrh změnila tak, aby odvolací soud rozsudek soudu I. stupně zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění odvolání žalobkyně uvedla, že soud I. stupně nedostatečně zjistil skutkový stav věci, učinil nesprávné právní hodnocení; předně soud I. stupně opomněl zjistit, jak probíhalo povinné předsoudní projednávání nároku u Ministerstva spravedlnosti, aby případně byla i tato doba povinného předsoudního projednávání zahrnuta do celkové délky řízení. Soud I. stupně v rozporu s judikaturou dovolacího soudu do celkové délky posuzovaného řízení dobu povinného předsoudního projednávání nároku uplatněného u MS nezapočítal. Soud I. stupně dále nepostupoval správně, pokud nezhodnotil náležitě postup orgánů veřejné moci během řízení, docházelo k průtahům; soud nerespektoval ve svém rozhodnutí ani judikaturu ESLP, která zdůrazňuje dlouhodobě zvýšený význam odškodňovacího řízení, nesprávně také vyhodnotil kritérium složitosti věci (pro počet stupňů soudní soustavy nesvědčila složitost věci, ale výlučně nesprávnost postupu orgánů veřejné moci). Z obsahu napadeného rozsudku není zřejmý důvod, proč soud I. stupně v odůvodnění uvedl to, že „procesní aktivita účastníků byla nízká“. Toto konstatování nebylo soudem nijak dále vyhodnoceno. Žalobkyně zásadně nesouhlasí s větou, že „průtahy v řízení nebyly ze strany rozhodujících soudů zaznamenány“. Ze závěru soudu I. stupně, že „předmět řízení měl dopad toliko do její majetkové sféry“, je jisté, že tento soud nepochopil, o co se v řízení jedná; předmětná újma je již z definice újmou nemajetkovou, tedy opakem toho, jak uzavřel soud I. stupně. Celkový závěr soudu I. stupně, že „předmětné řízení celkově netrvalo nepřiměřeně dlouho a s ohledem na snížený význam předmětu řízení pro žalobkyni jí nemajetková újma nevznikla“, je vadný. Žalobkyně namítla porušení zásady stejného zacházení, když v obdobných věcech za obdobných podmínek je poškozeným zadostiučinění příznáváno.
3. Pokud žalobkyně při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022 navrhla změnu žaloby, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit další částku ve výši 100 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení z této částky od 1. 9. 2022 do zaplacení, odvolací soud tuto změnu žaloby (§ 95 odst. 2 o. s. ř.) nepřipustil s ohledem na skutečnost, že výsledky dosavadního řízení by nemohly být podkladem pro řízení o tomto návrhu – k délce odškodňovacího řízení dosud nebylo provedeno žádné dokazování (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu 21 Cdo 723/2012) a ani by členy rozhodujícího odvolacího senátu 44 Co prováděno být nemohlo, včetně vyhodnocení kritérií v ust. § 31a odst. 3 OdpŠk (zejména kritéria dle ust. § 31a odst. 3 písm. d) OdpŠk spočívající v hodnocení postupu soudu), a to s ohledem na ust. § 14 odst. 1 o. s. ř., které zakládá jejich vyloučení s ohledem na poměr k projednávané věci (viz rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 5459/2014 ze dne 24. 6. 2015, usnesení VS v Praze sp. zn. Nco 170/93 ze dne 4. 1. 1994).
4. Žalovaný se k odvolání žalobkyně vyjádřil při jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022, navrhl potvrzení napadeného rozsudku soudu I. stupně jako věcně správného, požádal o přiznání náhrady

nákladů řízení. Žalovaný vyjádřil stanovisko, že délka posuzovaného řízení byla přiměřená, nepovažuje za rozhodné, zda soud I. stupně hodnotil pouze délku za soudní řízení v rozsahu 4 a ¼ roku, případně za délku řízení před třemi stupni soudní soustavy a Ministerstvem spravedlnosti, tedy v rozsahu 4 a ¼ roku + 6 měsíců na předběžné projednání věci. V konkrétním případě pak by mělo být přihlédnuto k nižšímu významu řízení s tím, že zde dochází k řetězení kompenzačních žalob. Pokud žalobkyně v odvolání vznesla námitku, že k prodloužení řízení došlo vzhledem k pochybení odvolacího soudu, pak žalovaný k tomuto namítá, že se nejednalo v konkrétním případě o zrušení původního rozhodnutí z důvodu nepřezkoumatelnosti či jiných zásadních excesů, ale Nejvyšší soud zhodnotil jinak prodloužení původního řízení v návaznosti na vytíženost předsedkyně senátu Městského soudu v Brně, tedy soudu nevytíženějšího, a též vzhledem i k její činnosti na jiné agendě. K uvedeným okolnostem Nejvyšší soud nepřihlédl, zhodnotil je jinak.

5. Odvolací soud poté, co zjistil, že odvolání žalobkyně bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), k tomu oprávněnou osobou (§ 201 o. s. ř.), jsou uplatněny zákonné odvolací důvody (§ 205 odst. 2 písm. e/, g/ o. s. ř.), přezkoumal rozsudek soudu I. stupně v mezích uplatněných odvolacích důvodů, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně je zčásti důvodné.
6. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“) každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.
7. Podle čl. 36 odst. 3 Listiny každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.
8. Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě (§ 13 odst. 1 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále též jen „OdpŠk“).
9. Podle ustanovení § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.
10. V případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a/ celkové délce řízení, b/ složitosti řízení, c/ jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d/ postupu orgánů veřejné moci během řízení a e/ významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 OdpŠk).
11. Ve věci byl uplatněn nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce řízení vedeného u Městského soudu v Brně pod spisovou značkou 255 C 84/2014 (dále jen „posuzované řízení“), v němž žalobkyně vystupovala v postavení strany žalující, žádala příznání odškodnění podle zákona č. 82/1998 Sb. ve výši 118 664 Kč s příslušenstvím, rozsudkem Krajského soudu v Brně č. j. 44 Co 341/2015-78 ze dne 14. 11. 2018, který nabyl právní moci dne 4. 1. 2019, bylo žalobkyni přiznáno zadostiučinění ve výši 77 500 Kč s příslušenstvím.

12. V projednávané věci byl tedy žalobkyní uplatněn nárok v pořadí ve druhém kompenzačním řízení ve vztahu k původnímu posuzovanému řízení; zde vznesla žalobkyně požadavek na zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 95 000 Kč s příslušenstvím (změna žaloby týkající se nároku na zaplacení další částky ve výši 100 000 Kč s příslušenstvím za délku tohoto kompenzačního řízení nebyla připuštěna, jak uvedeno v odůvodnění rozsudku pod bodem 4.).
13. Odvolací soud konstatuje, že soud prvního stupně se sice dostatečně zabýval objasněním průběhu posuzovaného řízení (sp. zn. 255 C 84/2014), nicméně nedospěl ke správnému závěru k otázce celkové délky řízení a její přiměřenosti. V tomto směru lze souhlasit s námitkou žalobkyně, že soud I. stupně nevymezil délku posuzovaného řízení (4 roky a 10 měsíců) v souladu s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudek ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1084/2017) přijatou v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva, podle níž je třeba do délky posuzovaného řízení zahrnout i fázi uplatnění nároku u žalované (maximálně 6 měsíců), což je v daném případě i doba od 10. 3. 2014 do podání žaloby u soudu dne 10. 9. 2014, která by celkovou délku posuzovaného řízení prodloužila ještě o uvedenou dobu. K uvedené celkové délce řízení (4 roky a 10 měsíců) pak odvolací soud učinil závěr, že je tuto třeba kvalifikovat jako nepřiměřenou.
14. Žalobkyni však odvolací soud nepřisvědčil v tom smyslu, že kompenzační řízení je třeba postavit na roveň řízení ve věcech trestních, opatrovnických, pracovněprávních, osobního stavu, sociálního zabezpečení, či týkajících se zdraví nebo života, jež mají jistě pro své účastníky zvýšený význam; tedy pro posouzení přiměřenosti délky kompenzačního řízení platí zásadně stejná pravidla jako pro posouzení přiměřenosti délky jiných řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1987/2014, usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1355/2012, usnesení ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3758/2021). Odvolací soud se při řešení této otázky neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a uzavřel, že význam řízení pro žalobkyni je běžný.
15. Pokud jde o námitku žalobkyně týkající se postupu orgánů veřejné moci (§ 31a odst. 3 písm. d/ OdpŠk), konkrétně zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 10. 2. 2016, č. j. 44 Co 341/2015-43 rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2018, č. j. 30 Cdo 3151/2016-56, pak třeba uvést, že ke zrušení nedošlo z důvodu závažné vady spočívající v nepřezkoumatelnosti rozhodnutí nebo nerespektování závazného právního názoru dovolacího soudu, jak tvrdila žalobkyně, nýbrž z důvodu jiného hodnocení skutečností, které by vylučovaly odpovědnost státu (nejpřetíženejší soud v republice, zatíženost soudce další agendou). V každém případě k tíži poškozené v rámci kritéria složitosti řízení (věc byla projednávána na více stupních soudní soustavy) uvedená skutečnost nebyla přičtena; složitost řízení odvolací soud zhodnotil jako standardní. Pokud jde o dílčí nedůvodné období nečinnosti soudu, pak toto bylo shledáno za období od 1. 7. 2016 (věc předložena dovolacímu soudu) do 31. 7. 2018 (vyhlášen zrušovací rozsudek); v ostatních fázích řízení probíhalo plynule. Ani jednání poškozené nijak nepřispělo k prodloužení řízení; dostupné prostředky způsobitelné odstranit průtahy v dovolacím řízení žalobkyně nevyužila.
16. Nejvyšší soud opakovaně judikuje, že zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení se poskytuje za nejistotu spojenou s právním postavením poškozeného, která je tím větší, čím větší je pro něho význam předmětu posuzovaného řízení. Proto také dovolací soud dospěl k závěru, že je-li předmětem (posuzovaného) řízení peněžité plnění, není obecně důvodné, aby ho zadostiučinění přiznané v penězích svou výší přesahovalo (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3412/2011). Pro konkrétní případ odvolací soud nepřehlédl, že v původním nalézacím řízení byla M.D. (zde žalobkyně) žalována o zaplacení částky 80 000 Kč s příslušenstvím (bezdůvodné obohacení), povinnost zaplatit žalobcům žalovanou částku 80 000 Kč s příslušenstvím jí byla uložena rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2012, č. j. 49 C 50/2008-153, který v tomto přísudečném výroku nabyl právní moci dne 15. 1. 2013; v předcházejícím kompenzačním řízení za nepřiměřenou délku označeného nalézacího řízení (6 roků a dva měsíce) bylo rozsudkem Krajského soudu v Brně č. j. 44 Co 341/2015-78 ze dne 14. 11. 2018, který nabyl právní moci dne 4. 1. 2019, žalobkyni přiznáno zadostiučinění ve výši

77 500 Kč s příslušenstvím. Vzhledem k částce žalované v původním nalézacím řízení a výši již poskytnutého zadostiučinění žalovaným odvolací soud neshledal důvod pro poskytnutí další relutární satisfakce a přijal závěr, že konstatování porušení práva je zde plnohodnotnou formou morální kompenzace újmy žalobkyně, jejíž aplikaci předpokládá ustanovení § 31a odst. 2 OdpŠk, když doba posuzovaného řízení (předcházejícího kompenzačního řízení) nemohla významněji negativně zasáhnout psychickou sféru poškozené (srov. bod V. Stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 4. 2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009, usnesení ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 40/2009, usnesení ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4362/2013, usnesení ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3758/2021 a další).

17. Odvolací soud k výše uvedenému připomíná, že Nejvyšší soud i Ústavní soud opakovaně zdůrazňují, že jde-li (jako i v této věci) o tzv. kompenzační řízení „na druhou“ (žalobce požaduje zadostiučinění za průtahy způsobené v předchozím kompenzačním řízení vedeném rovněž kvůli průtahům), pak i když není zcela vyloučeno, že mohou nastat průtahy v samotném kompenzačním řízení, které jsou zaviněné soudy, je třeba se stavět k nárokům uplatněným účastníky řízení opakovaně zdrženlivě a vždy s ohledem na individuální rozměr každého případu právě kvůli možnému zneužití práv v důsledku řetězení jednotlivých kompenzačních řízení (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. II. ÚS 2577/14).
18. S ohledem na výše uvedené odvolací soud rozsudek soudu I. stupně v napadeném výroku I. změnil (§ 220 odst. 1 o. s. ř.) tak, že konstatoval porušení práva žalobkyně na projednání označené věci v přiměřené lhůtě, rozsudek potvrdil v zamítavém výroku na zaplacení zadostiučinění (§ 219 o. s. ř.).
19. K žalobkyní namítané nepřezkoumatelnosti rozsudku soudu I. stupně pak odvolací soud učinil závěr, že tento netrpí takovými nedostatky, aby bylo nutno přistoupit ve smyslu ust. § 219a odst. 1 písm. b/ o. s. ř. k jeho zrušení pro nepřezkoumatelnost. K problematice nepřezkoumatelnosti Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vyložil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2022, č. j. 30 Cdo 2284/2022-129). V konkrétním případě žalobkyně odvolací důvody mohla náležitě a rozsáhle formulovat, což učinila, svá práva v odvolacím řízení tak plně uplatnila.
20. Výrokem II. rozsudku odvolací soud nově rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve smyslu § 224 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 142 odst. 1 o. s. ř. tak, že ve výsledku neúspěšnému žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení v celkové výši 22 400 Kč; tyto spočívají v zaplaceném soudním poplatku ve výši 2 000 Kč, náhradě za odměnu advokáta dle § 7 bod 5., § 9 odst. 4 a § 11 odst. 1 písm. a/, d/, g/, k/ vyhl. č. 177/1996 Sb. za šest úkonů po 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení, žaloba, odvolání ze dne 19. 9. 2019, účast na jednání dne 24. 3. 2021, odvolání ze dne 21. 4. 2021, účast na jednání odvolacího soudu dne 31. 8. 2022), 6 x paušální náhrada hotových výdajů po 300 Kč. Zjevná početní chyba u nákladů řízení (vyhlášeno 20 400 Kč) byla napravena postupem dle § 164 o. s. ř. (správně 22 400 Kč).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat dovolání. Dovolání se podává Nejvyššímu soudu ČR ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Brno 31. srpna 2022

JUDr. Jaroslav Burian v. r.
předseda senátu